

Melani Bendžamin

GOSPODARICA

Rica

Preveo
Nikola Jordanov

■ Laguna ■

Naslov originala

Melanie Benjamin

MISTRESS OF THE *Ritz*

Copyright © 2019 by Melanie Benjamin

Translation copyright © 2021 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

*Benu,
koji je morao da čeka na ovo*

L I L I

Blanš je mrtva. Smrt je ponekad milosrđe i ja verujem da je to bila za nju. Zato što je nekada bila tako živahna i dinamična i takvu je pamtim. Imam toliko uspomena na Blanš: Blanš peva mornarsku pesmu i balansira čašu sa šampanjcem na nadlatici, Blanš pokazuje nekoj uličarki kako se igra čarlston, Blanš je ispunjena blagim sažaljenjem i prema onima koji to ne zaslužuju, Blanš jogunasto okreće leđa i topće nogom kao dete.

Blanš bukti hrabrošću i prkosi – glupo – onima kojima ne treba.

Ali uspomena na Blanš koja u meni ostaje najživlja jeste ona kada sam je prvi put videla u sredini koja joj je najviše odgovarala: u Ricu. Njenom voljenom Ricu.

BLANŠ NIJE BILA TAMO onog dana kada su se nacisti prvi put pojavili 1940; još se vraćala kući s juga Francuske. Ali ispričala mi je šta se događalo tog dana.

Kako su ih isprva zaposleni u Ricu i gosti samo čuli: tenkove i džipove koji su tutnjeći ulazili na prostrani trg i zauzimali

položaje oko visokog obeliska dok je sam Napoleon užasnuto zurio dole sa svog uzvišenog mesta. Zatim metalne potpetice čizama koje su odzvanjale na kaldrimi i pločniku, isprva tiho pa sve glasnije dok su Nemci prilazili blizu, bliže, najbliže. Ljudi su kršili ruke, zgledali se, a neki su bežali niza stepenice ka izlazu za poslugu. Ali nisu stigli daleko. Sama madam Ric, mala, otmena, u svojoj najboljoj crnoj haljini još u edvardijanskom stilu, čekala je na ulazu u svoj dom, koji je bio najveći hotel u čitavom Parizu. Ruke okićene nakitom drhtale su joj dok ih je stezala pred sobom; više no jednom brzo je dizala pogled na ogroman portret svog pokojnog muža kao da će joj njegova obojena slika reći šta da radi.

Neki zaposleni bili su s njom i s njim u početku, 1898. Sećali su se vremena kada su se ta ista vrata prvi put otvorila; blistavi veseli gosti ulazili su u bogato opremljen hol – za novi hotel mesje Rica foaje nije bio dovoljan; on nije želeo da obični građani pomute sjaj njegovih pozlaćenih portala – oči su im blistale od strahopoštovanja. Prinčevi i kneginje i najbogatiji među najbogatijima: Marsel Prust, Sara Bernar. Onda, dok su muzičari svirali, dok su lusteri bleštali, dok je kuhinja slala poslužavnik za poslužavnikom najfinijih kreacija Ogista Eskofjea – bezei s kremom od vanile dekorisani ušćerenim listićima lavande i ljubičica; turneda rosini, bogate paštete, čak i peš melbe u čast dame Neli Melba, koja je pristala da kasnije zabavi goste serenadama – osoblje je doterivalo poslednje sitnice na svojim novim uniformama i osmehivalo se željno da obavi svoje zadatke. Da nosi, diže, snabdeva, glača, briše prašinu, seče, savija, laska, ispravlja. Da ugađa; da udovoljava. Bili su uzbuđeni što su deo svega ovoga – otvaranja velikog novog hotela, jedinog u svetu s kupatilom en suite,* telefonom u svakoj sobi, kompletno opremljenog električnom energijom umesto plinskog osvetljenja.

Hotel Ric, na Trgu Vandom.

* Fr.: (o kupatilu) pored spavaće sobe. (Prim. prev.)

Ali tog dana nisu se osmehivali. Neki su otvoreno plakali kada su Nemci nahrupili na glavna vrata, zaprljali tepihe svojim prašnjavim crnim čizmama, sa oružjem okačenim o ramena ili u futrolama za pištolje. Nisu skinuli kape, te nadmene kape sa insignijama orla. Njihove sivozelene uniforme boje haricots verts bile su ružne i uvredljive spram blistave pozlate, mermera i kristala u holu, kitnjastih tapiserija na zidovima i kraljevskoplavog tepiha na velikom stepeništu. Od krvavocrvenih traka oko njihovih ruku – s pretećim crnim paukom svastike – svi su zadrhtali.*

Nemci su bili tu. Baš kao što su svi govorili da će se desiti kada se francuska armija smrvila kao neko fino pecivo mesje Eskofijea i kada su britanski saveznici napustili Francusku pobegavši preko Kanala kod Denkerka. Nemci su bili tu. U Francuskoj; u Parizu.

U hotelu Ric, na Trgu Vandom.

* Fr.: boranija. (Prim. prev.)

POGLAVLJE 1

BLANŠ

Jun 1940.

Njene cipele. Sekira se zbog svojih cipela ako to možete da zamislite. Od svega što ženu može da brine tog užasnog dana, glavna briga su joj cipele.

Ali u njenu odbranu, s obzirom na to ko je ona i kuda ide, njene cipele *jesu* problem. Prljave su, umazane skorelim blatom, potpetice su izlizane. Sve o čemu može da razmišlja dok joj muž pomaže da siđe s voza jeste kako će Koko Šanel, ta kučka, reagovati kada je vidi. Kako će svi oni reagovati kada se pojavi u *Ricu* s prljavim iznošenim cipelama i poderanim čarapama koje se praktično raspadaju na njenim lepim listovima. Mada ne može da uradi ništa s čarapama – čak ni Blanš Ozelo ni u snu ne bi pomislila da menja čarape na javnom mestu – očajnički traži klupu na kojoj će moći da preturi svoje kofere i nađe druge cipele. Ali pre nego što stigne da izgovori tu želju, nju i njenog muža zahvata talas zbunjenih – pa ko su dođavola oni sada? Francuzi? Nemci? Izbeglice? – koji naviru uz Gar de nord, nestrpljivi, uplašeni da vide šta se desilo s Parizom u njihovom odsustvu.

Blanš i njen muž su deo velike nečiste gomile; prljavština i čađ su se zgrušale u džepovima znoja ispod njihovih

podbradaka, iza ušiju, na kolenima, u porama laktova. Zamašćena lica prošarana su tragovima gareži. Danima se nisu presvlačili; Klod je svoju kapetansku uniformu sklonio na sigurno mesto pre nego što su napustili njegov garnizon. „Da je opet nosim“, uveravao je Blanš – ili je, verovatnije, ona to podozrevala sama. „Kada im uzvratimo. Što ćemo sigurno uraditi.“

Ali niko ne zna kada će i hoće li uopšte to vreme doći. Sada pošto su Nemci okupirali Francusku.

Napolju se par konačno izvlači iz gomile, pa dolaze do daha dok se trude da zadrže sav prtljag koji im klizi iz ruku; kada su se pakovali pre devet meseci, nisu imali predstavu koliko će vremena biti odsutni. Mahinalno pogledom traže taksije obično nanizane ispred ulaza u železničku stanicu, ali nema ih; nema uopšte automobila, samo jedno usamljeno zaprežno vozilo s najjadnijim konjem kojeg je Blanš ikada videla.

Klod kratko gleda konja koji teško diše, s penom na ustima, tako ocrtanih rebara kao da mu je neko isekao sve meso, i odmahuje glavom. „Ova životinja neće dočekati jutro.“

„Ti!“ Blanš maršira ka čoveku koji sedi na kolima, čoveku sitnih očiju i krezubog osmeha.

„Da, madam? Deset franaka. Deset, i vozim vas kuda god hoćete u Parizu! Imam jedinog konja i kola u krugu od dvadeset kilometara!“

„Ispregnućeš ovog konja istog časa. Nitkove jedan, taj konj će se srušiti, zar ne vidiš? Treba mu odmor u štali, hrana.“

„Luda kučko“, mrmlja čovek, onda uzdiše i pokazuje na ulicu koja vrvi od pešaka. „Zar ne razumeš? Čim su došli, nacisti su oduzeli sve zdrave životinje. Ova raga je jedino što imam da zaradim za život.“

„Briga me. Platiću ti dvadeset franaka ako samo pustiš tu životinju da za neko vreme prilegne.“

„Ako legne, neće više ustati.“ Čovek zviri na sirotu životinju koja se klata na krivim nogama, a onda sleže ramenima.

„Računam da će izdržati još tri, možda četiri vožnje i gotov je. A ja takođe.“

„Uradiću to sama, ti...“

Ali Klod hvata svoju ženu i odvlači je iako ona još srlja ka jednoj životinji i njenom vlasniku.

„Ššš, Blanš, ššš. Prekini. Moramo da idemo. Ne možeš da spašeš svako kukavno stvorenje u Parizu, ljubavi. Naročito ne sada.“

„Samo pokušaj da me sprečiš!“ Ali dozvoljava svom mužu da je odvede sa stanice. Jer ostaje jedna važna činjenica. Ozelovi su još daleko od *Rica*.

„Telegrafisao bih da nas neko sačeka“, kaže Klod brišući čelo svojom prljavom maramicom; gleda je i stresa se. Blanšin muž žudi za čistom maramicom baš kao što ona žudi za cipe-lama. „Ali...“

Blanš klima glavom. Svi telegrafski i telefonski stubovi koji su Pariz povezivali sa spoljnim svetom bili su posečeni za vreme invazije.

„Mesje! Madam!“ Pojavljuju se dva preduzimljiva momčića i nude da za tri franka Ozelovima ponesu prtljag. Klod pristaje i oni kreću za mangupima obično tako haotičnim pariskim ulicama. Blanš se i nehotice seća kako je prvi put pokušavala da se snađe na kružnom toku oko Trijumfalne kapije gde je toliko traka bilo prepuno vozila koja su trubila hitajući u svim pravcima. Ali danas je zapanjuje potpuno odsustvo saobraćaja.

„Nemci su konfiskovali sva vozila“, kaže hvalisavo jedan dečak, visok plavokos momčić u neobičnoj situaciji da zna više od odraslih. „Za svoju armiju.“

„Radije bih razneo svoja kola nego da ih predam Švabama“, mrmlja Klod i Blanš je navrh jezika da ga podseti da nemaju kola. Ali uzdržava se; zna da sada nije trenutak da poteže to pitanje.

Dok neskladna mala grupa raštrkano ide dalje, ona postaje svesna još nečega: tišine. Ne samo u gomili ošamućenih građana koji su teturavo izašli iz železničke stanice i razlili se

po gradu kao blatnjave lokve kiše, već posvuda. Ako u Parizu postoji neka konstanta, to je razgovor. Stolove u kafeima zauzimaju prolazni gosti koji se prepiru oko boje sunca. I pločnici budu puni Parižana koji zastaju da iznesu neki stav, guraju prst u grudi sagovorniku dok raspravljaju o politici, o kroju nečijeg odela, o najboljoj prodavnici sireva – nebitno o čemu je reč. Parižani vole da naklapaju – a Blanš to isuviše dobro zna.

Kafei su danas prazni. I pločnici su opusteli. Ni bučni školarci u uniformama ne igraju se u vrtovima bez vlasnika. Ni prodavci ne viču gurajući kolica s robom; trgovci se ne cenkaju s mušterijama.

Ali Blanš oseća da ih prate pogledi, sigurna je u to. Uprkos toploti surovo sunčanog dana, ona se stresa i zavlači šaku pod muževljevu ruku.

„Gledaj“, šapuće on pokazujući glavom ka nebu. Blanš mu ispunjava zahtev; prozori ispod krovova mansardi puni su ljudi koji plašljivo zure ispod čipkanih zavesa. Ona upire pogled ka nebu i zasenjena je nečim sjajnim što odbija svetlost na samim krovovima.

Odozgo ih gledaju nacistički vojnici koji nose puške uglavanih cevi.

Hvata je drhtavica.

Do tog časa nisu sreli nijednog vojnika. Nemci nisu stigli do Nima, gde je na početku lažnog rata* bio stacioniran Klodov garnizon. Čak ni u vozu za Pariz, kad su svi bili preplašeni da će ih napasti bombarderi kao tolike ljude koji su bežali; mada se prilikom svakog planiranog – i neplaniranog – zaustavljanja razgovor prekidao, a svi su zadržavali dah u strahu da će čuti nemačke reči, bat nemačkih čizama, pucnje iz nemačkog oružja. Za sve to vreme Ozelovi nisu sreli nijednog nacistu.

* Engl.: *phoney war*, fr.: *drôle de guerre* – osmomesečni period na početku Drugog svetskog rata, sa ograničenim dejstvima na Zapadnom frontu, završen okupacijom Francuske i Holandije. Termin je bio proizvod tadašnje štampe. (Prim. prev.)

Ali sada kada su stigli kući, vide ih. To se stvarno dešava, dođavola. Nacisti su zaista zauzeli Pariz. Blanš duboko uzdiše – bole je rebra, stomak joj se grči, ne može da se seti kada su poslednji put jeli – i nastavlja da hoda noseći uništene cipele. Konačno stižu do ogromnog popločanog dela Trga Vandom; ni tu nema građana. Ali ima vojnika.

Blanš zastaje dah; Klodu takođe. Jer tu su nacistički tenkovi koji okružuju Napoleonov kip. Nad pojedinim vratima – uključujući i *Ricova* – visi ogromna nacistička zastava sa nagnutim kukastim krstom. Nad vratima voljenog Klodovog *Rica*. I njenog. *Njihovog Rica*.

A na vrhu stepeništa koje vodi ka glavnom ulazu stoje dva nacistička vojnika. S puškama.

Čuje se lupa. Dečaci ispuštaju prtljag i beže kao zečevi. Klod ih ispraća pogledom.

„Možda umesto toga treba da odemo u stan“, kaže ponovo vadeći svoju prljavu maramicu. Prvi put danas – prvi put otako ga je Blanš upoznala – njen muž izgleda nesigurno. I tog trenutka ona shvata da se sve promenilo.

„Glupost“, uzvraća Blanš i oseća kako joj uzavrela krv kola kroz telo – čudna krv, ne njena, već krv hrabre žene koja nema šta da krije od nacista. Na sopstveno iznenađenje, Klodovo da se i ne pominje, ona diže kofere i maršira pravo ka dvojici vojnika.

„Ući ćemo na glavna vrata, Klode Ozelo. Jer ti si direktor *Rica*.“

Klod izgleda kao da će se pobuniti, ali jednom za promenu izbegava prepirku s njom. Čuti dok idu prema dvojici stražara, koji im se primiču za dva koraka, ali bogu hvala ne dižu oružje.

„Ovo je Klod Ozelo, direktor *Rica*“, izjavljuje Blanš na svom najboljem nemačkom, nemačkom koji je iznenađuje glatkim samopouzdanjem, kao što očigledno iznenađuje i njenog muža. Najzad, on tvrdi da njegova žena, rođena Amerikanka, govori francuski s najstrašnjim naglaskom koji je ikada čuo, pa ga utoliko više zapanjuje njen besprekorni nemački.

S druge strane Ozelovi su iznenađivali jedno drugo od trenutka kada su se prvi put sreli.

„Ja sam frau Ozelo. Želimo da odmah razgovaramo s nekim oficirom, *Mach Schnell!*“*

Vojnici izgledaju zbunjeno; jedan trči u hotel. Klod šapuće: „*Mon Dieu, Blanš*“, i po tome kako pojačava stisak na ručkama prtljaga, ona vidi da se jedva uzdržava da se ne prekrsti na onaj izluđujući francuski katolički način.

Blanš – uprkos drhtanju udova – ostaje uspravna, čak se drži kraljevski, i do trenutka kada se pojavljuje oficir, jedan nizak čovek crvena lica, ona tačno zna šta će mu reći.

Jer ona je Blanš Ros Ozelo. Amerikanka. Parižanka. Pored mnogo čega drugog, prošlog, sadašnjeg, budućeg, što će odsad morati da krije. Ali s druge strane, nije li većinu toga već krila u proteklih dvadeset godina? Izveštala se u tome, u varkama. A mora da prizna, to važi i za njenog muža.

Nije li možda baš ta okolnost ono što ih zbližava više nego što ih razdvaja?

„Her Ozelo! Frau Ozelo! Kakvo zadovoljstvo što vas srećem!“

Komandant jedinice kotrlja se kroz vrata da ih pozdravi glasom koji je sklizak i grlen na nemački način, ali njegov francuski je besprekoran. On se klanja Klodu i saginje se da Blanš poljubi ruku, koju ona sakrije iza leđa baš na vreme.

Jer ona trenutno drhti.

„Dobro došli natrag u *Ric*. Toliko smo slušali o vama. Tu sam da vam objasnim da je uprava preseljena na drugu stranu.“ Brzim pokretom glave nacista upućuje na Ulicu Kambon koja se pruža iza zgrade. „Mi – mi Nemci – smestili smo se zahvaljujući gostoprимstvu vašeg osoblja ovde, na strani okrenutoj Trgu Vandom. Vaši ostali gosti su izmeštени u razne sobe na Ulici Kambon. A mi smo bili tako slobodni da uklonimo vaše lične predmete iz vaše kancelarije i prebacimo ih u drugu poslovnu

* Nem.: pod hitno. (Prim. prev.)

prostoriju na galeriji iznad hola pozadi. Uverićete se da je većina vaših stvari netaknuta i čeka vaše instrukcije.“

„Odlično, odlično“, čuje Blanš svoj odgovor – kao da se svakodnevno susreće s nacističkim oficirom i ne uspeva da se ne zadivi sopstvenom izvođenju. Prokletstvo ako je bila potrebna nemačka invazija da je preobrazi u glumicu kakva je oduvek želela da postane. „Nisam očekivala ništa manje. E sada, da li bi vaši ljudi poneli naš prtljag?“

Ona se sa samouverenim osmehom okreće Klodu i iznenađena je što vidi kako on bleedi i gubi rumenilo koje je stekao izlažući se suncu na jugu Francuske. Dok dva vojnika počinju da skupljaju prtljag, ne promiče joj da Klod čvrsto steže svoju aktovku kad se oni spremaju da je uzmu, zglavci na ruci mu bele od napora, a robusni mišići na vratu se trzaju. Ona ga upitno gleda, ali lice mu ostaje mirno i bezbrižno.

Oni prate dvojicu vojnika preko trga i skreću u usku, ali neverovatno otmenu Ulicu Kambon. Ona je opet svesna očiju koje ih posmatraju. Pruža ruku da uhvati Klodovu drugu šaku; on je čvrsto steže. Tako spojeni, njih dvoje se neće pokolebati. U to je sigurna; jedino u šta je sigurna u tom neverovatnom trenutku iz zemlje čuda kada ništa nije onako kako treba da bude.

Kada nacistički vojnici vode Ozelove do zadnjeg ulaza u *Ric*.

Oni prate vojnike kroz manji ulaz i odjednom je džepni hol krcat poznatim licima, ojađenim i bledim, ali na kojima se ukazuje osmeh olakšanja kada vide da se Ozelovi vraćaju. Blanš se takođe osmehuje i klima glavom pojedincima i svima, ali par ne zastaje da proćaska. Blanš oseća da njen muž nije raspoložen da daje oduška emocijama zbog povratka kući i reaguje na pozdrave osoblja koje je napustio pre godinu dana, njegove porodice i dece u pravom smislu te reči. U normalnim okolnostima muž bi je ostavio dok se ne ispozdravlja s njima, otvorio bi bocu porta u svojoj kancelariji i slušao sve priče koje su čekale da ih čuje kada se vrati: mlada prodavačica cveća je otišla i udala se za svog ljubavnika; imaju novog snabdevača

puterom jer je stari umro, a njegova deca su prodala mlekaru. Ali Blansh danas zna da priče koje će čuti nisu prijatne ni trivijalne. Priče o osoblju koje je nestalo u haosu invazije, o mladom nosaču prtljaga koji je poginuo u borbi, o onoj lepoj prodavačici cveća – s prezimenom Šaba – koja se ipak nije udala, već je očajnički tražila vizu za odlazak u Englesku. Priče o tome kako nacisti žele da se ovim hotelom upravlja po njihovom diktatu – da, njen muž misli o *Ricu* kao da je njegov uprkos činjenici što je pravi vlasnik porodica Sezara Rica. U tom pogledu on je arogantan, njen Klod; a u trenucima iskrenosti – koje Blansh dopušta sebi makar jednom dnevno – to je jedna od osobina zbog kojih mu se najviše divi.

Klod vraški žuri da stigne do njihovih prostorija. Blansh mora gotovo da trči da bi držala korak s njim dok crne vojničke čizme sa čeličnim potpeticama snažno tuku po plišanim tepisima. A ona – uvek žena direktora *Rica*! – brine se hoće li tepisi izdržati takvo ugnjetavanje, htela – ne htela. Mada tepisi nisu navikli ni na graciozne kožne štikle. Opet se u mislima vraća na sopstvene cipele koje takođe utiskuju blato u tepihe i prvi put posle dugog vremena oseća da je nedostojna svog okruženja.

Blansh je navikla da se godinama oblači kako doliči *Ricu*. Ima nečega u tom ambijentu što je nagoni da nosi najlepšu odeću, da sedi uspravnije, da govori tiše, da nosi ogrlice s najlepšim draguljima, da još jednom svoj izgled proverava u ogledalu svaki put pred izlazak u mermerni hol, čija je površina uvek uglačana i blistava. Oni čiji je posao da to glačaju i održavaju sjaj povlače se u skrivene plakare istog trena kada primete nekog gosta, tako da je opšti utisak da ovaj magični dvorac s ljubavlju održavaju vilenjaci koji izlaze samo noću.

Ali sada primećuje nacističku zastavu istaknutu na ogromnoj vazi koja služi kao postolje za palmu. Gluva tišina u raskošnom holu i klupskim prostotijama; osećaj da je iza svakih uglačanih vrata pritisnuto neko uvo koje osluškuje. I opet za boravlja svoje cipele.

* * *

OZELOVE VODE U NJIHOV stari apartman već zgodno lociran na strani hotela okrenutoj ka Ulici Kambon. Prtljag im je uredno spušten, ali boga mu njihovog ako Blanš nekom nacisti da napojnicu; ona samo klima glavom, a vojnici odlaze.

Klod i Blanš se sada okreću jedno od drugog kao da je trenutak njihovog povratka kući – košmaran sam po sebi – posle tako dugog odsustva jednostavno pretežak da ga prihvate. Njih dvoje dakle počinju da obilaze sobe i razgledaju ih kao turisti. Blanš je zapanjena što vidi sloj prašine na svakoj površini – ranije nezamislivo. Ima malih rascepa na tapetima boje zlata – da li je pre okupacije u blizini bilo bombardovanja? Vazduh je ustajao kao da je mali apartman – bar po *Ricovim* standardima – zadržavao dah do njihovog povratka. Ona otvara jedan prozor; podno njega grupa nacističkih vojnika razgovara i smeje se veselo kao đaci na raspustu.

„Zašto si se tamo napolju ponašao kao dete koje je nešto skrivilo?“ Ona se drhteći odvaja od prozora i konačno okreće Klodu, koji još steže svoju aktovku.

„Ja sam...“ On počinje da se nesigurno smeje, uredni tanki brkovi mu se tresu, a pomalo izbuljene oči više puta trepću. „Oh, Blanšet, ti ludice. Nosim papire.“ Udara dlanom po torbi. „*Ilegalne papire*. Blanko propusnice i potvrde o demobilizaciji. Ukrao sam ih iz garnizona da ih upotrebim ovde u Parizu za – za one kojima su potrebni, ko god oni bili. Da su ih nacisti otkrili, zaglavio bih u zatvor.“

„Isuse Hriste, Klode!“ Sada je na Blanš red da prebledi; ona se ruši na stolicu živo zamislivši taj scenario. „Oh, Klode. Trebalo je da mi kažeš kada smo napustili Nim.“

„Ne.“ Klod odmahuje glavom labaveći prstima okovratnik svoje košulje. „Ne, Blanš. Ima stvari o kojima je bolje da ne znaš ništa. Za tvoje dobro.“ I opet se vraća svojoj normalnoj ulozi Blanšinog supruga; nepodnošljivog *francuskog* supruga

sa svojim pravilima, autoritativnim izjavama i lekcijama. U braku su sedamnaest godina i on i dalje pokušava da buntovnu američku flaperku* pretvori u pitomu francusku ženu.

„Oh, Klode, nećemo se valjda vraćati na tu staru pesmu i igru, je li? Posle svega što smo proživeli u proteklih godinu dana? I *danas*?“

„Nemam pojma na šta misliš, Blanš“, kaže njen muž po običaju nadmeno – i u normalnim prilikama za Blanš bi to bila crvena marama dovoljna da je razbesni. Seća se sa početnim osećanjem krivice da su neke od tih poderotina na tapetima bile tu i pre nego što su otišli. Zahvaljujući vazama i svećnjacima koji su leteli; zahvaljujući nebrojenim svađama koje su se ticale same prirode bračnog života. Osobito njihovog.

Ali danas je Blanš suviše iznurena i dezorijentisana da se bori. I odjednom suviše žedna. Kada je poslednji put pila? Pre neki dan. Ona se smeje mada joj se to čini slabašno jer joj u ušima zvoni. Nemačka okupacija je pakleno vreme za odvikavanje od alkohola.

„Pa, to je to“, kaže ona i na sopstveno iznenađenje briše jednu neočekivanu suzu iz oka. „Bilo je lepo dok je trajalo, valjda.“

„Kako to misliš?“ Klod koji traži mesto da sakrije svoje krijumčarene papire zastaje i mršti se.

„Mislim da se posle svega ništa nije promenilo. Posle onog vremena u Nimu kada smo – kada smo živeli životom koji gotovo da je ličio na pravi brak. Pariz je možda pod nemačkom upravom, ali ti me i dalje lažeš.“

„Ne, ne, uopšte nije tako“, kaže Klod – ožalošćeno, na Blanšino iznenađenje. On spušta aktovku na sto kao da više

* Engl.: *flapper* – određeni tip žena (naročito mladih) u Sjedinjenim Državama dvadesetih godina prošlog veka poznat po nekonvencionalnom stilu i ponašanju, posebnoj frizuri (engl.: *bob*, na našim prostorima uobičajen naziv preuzet iz nemačkog *bubikopf*) i kratkim suknjama. Danas se smatra da je to bila prva generacija nezavisnih Amerikanki koja je pomerala granice u osvajanju političkih, ekonomskih i seksualnih sloboda. (Prim. prev.)

nema snage da nosi to breme; izraz lica mu postaje blaži i on izgleda skoro isto onako mladolik i popustljiv, u stanju da se osmehuje i smeje kao kada su se prvi put sreli. Za trenutak deluje pokajnički i Blanš se naginje ka njemu držeći šake na srcu kao neka mlada devojka. Plitkoumna mlada devojka, ali ispunjena nadom.

Ali Klod se ne trudi da joj objasni na šta se tačno odnosi njegovo poricanje i Blanš zato sleže ramenima – nešto u čemu je po rečima njenog muža jednaka svakoj Francuskinji ako ne i bolja od njih – i počinje s raspakivanjem.

„Sada...“ – Klod se isteže i savija leđa koja alarmantno krckaju, a njegovo obično pribrano lice tako je umorno da nju, uprkos njenom razočaranju, u trenutku obuzima želja da ga odvuče u kupatilo, a potom ušuška u krevet – „... moram da odem do madam Ric i vidim šta se događa na drugoj strani, koju su izgleda zauzeli Nemci. Nacisti u palati Sezara Rica – *mon Dieu!* Mora da se prevrće u grobu.“

„Idi, idi. Bićeš beskoristan dok ne obiđeš svaki pedalj svog voljenog *Rica*. Poznajem te, Klode Ozelo. Ali možemo li da se kasnije vratimo u sopstveni stan, a? Da proverimo u kakvom je stanju.“ Blanš se prvi put seća njihovog prostranog stana na Aveniji Montenj u senci Ajfelove kule. Od trenutka kada su napustili Nim u haosu povlačenja, njihovo odredište je bilo *Ric*. Tamo ih je vodio njihov unutrašnji kompas. Ali oni imaju i drugo mesto boravka – mesto u koje se nisu uselili nacisti. A pri pomisli na vojnike koji vrebaju iz svakog ćoška ovde u Ricu, Blanš podilaze žmarci od želje da pobegne, da se sakrije. Nestala je ona neustrašiva varalica koja je stajala napolju i naređivala nacistima kao da su seljaci; na njenom mestu je – žena.

Uplašena žena bez pravog doma – strankinja u zemlji koju je okupirao strašan neprijatelj – što je čini nepodnošljivo zavisišnom od muža koji je češće razočarava nego što je umiruje.

„Nisam za to“, kaže Klod sa više od zrnca svoje uobičajene nadmenosti zbog koje ona besni, ali u svom sadašnjem stanju

Blanš to prihvata s olakšanjem. „U slučaju racionisanja i nestašica najbolje nam je ovde u *Ricu*. Siguran sam da će se Nemci postarati da nam obezbede najbolje od svega i možda možemo da živimo od ostataka.“ Posle trenutnog oklevanja Klod prilazi svojoj ženi. Grli je i šapuće joj na uvo.

„Danas si bila vrlo hrabra, moja Blanšet“, govori tiho glasom punim emocija i Blanš ne može da ne zadrhti i ugnezdi se bliže njegovim grudima. „Vrlo hrabra. Ali možda je najbolje za tebe da umesto toga pokažeš malo kukavičluka? Dok ne vidimo...? Dok ne vidimo.“

Ona klima glavom; njegov predlog je razuman. Oh, on je uvek razuman, njen Klod – osim u jednoj oblasti. Jednoj vrlo važnoj oblasti. Ipak, ona dopušta sebi da se malo oslanja na njega. On nije visok, nije plečat ni mišićav, njen muž. Ali postiže da se ona oseća zaštićena baš kao što je to činio od početka; to može muškarac koji je siguran u sebe kao on mada je neprijatno rigidan i korektan. Iako su mu šake male a grlo vitko i prefinjeno je kao igrač. Ona se dakle privija uz njega; konačno, on je jedino što joj je ostalo. Mogla je da se vrati u Ameriku kada je svet počeo da klizi u vražju mater. Mogla je da se priključi nekom starom ljubavniku u nekoj drugoj zemlji koja će ostati po strani od ovog grotesknog cirkusa. Ali ne, ona je ostala ovde u Francuskoj sa ovim čovekom, svojim mužem.

Jednog dana će zaista morati da se suoči s pitanjem zašto. Ali ne danas; već je preturila preko glave suviše toga. I treba joj prokleta piće.

ODMAH POŠTO JE KLOD otišao, uz obećanje da će se brzo vratiti – mada oboje znaju da je to obećanje prazna priča – Blanš odlučuje da dobro proveriti kako izgleda u ogledalu; danima nije videla svoj odraz. Plava kosa – nije prirodna; prsten s rubinom na desnoj ruci – nije autentičan. Taj dragi kamen je založila pre godinu dana i zamenila ga imitacijom ne rekavši ništa

Klodu, koji ne bi uvažio njene razloge. Tanani zlatni krstić na vratu, svadbeni poklon njenog muža – lakrdija, mislila je svojevremeno, ali je uskoro shvatila da je daleko od toga; pasoš u njenoj torbi izgužvan i mek jer ga je nosila sa sobom iz dana u dan – pa, jeste lakrdija kad mučneš glavom, mislila je ogorčeno.

Sada je *sve* lakrdija. Farsa. Prevara.

Ova nova realnost, novi košmar u kojem se nalazi... to je toliko udaljeno – svetlosnim godinama, *biblijskim* godinama – od Pariza, *Rica*, čoveka koga je srela kada je prvi put plovila iz Amerike. Bilo je to pre sedamnaest godina. Pre jednog životnog ciklusa.

Pre jednog sna. Zapravo pre više njih – snova. Uglavnom neispunjenih.

Kao što snovi teže da budu, a Blanš Ozelo to zna isuviše dobro.

POGLAVLJE 2

KLOD

1923.

Jednom davno, pre dolaska nacista...

Hej, pripazite na ovo, hoćete? Hej, mister, hej!“
Mladić diže pogled sa svoje knjige salda, već namrgođena čela. Očekivano, bio je to neki Amerikanac, i vikao je preko celog hola hotela *Kleridž*. Gromkim glasom, prodorno, *nepopustljivo*. Amerikanci su govorili kao da veruju da čitav svet želi da čuje šta oni imaju da kažu; nisu imali ni najmanje takta.

Ali primao je platu zahvaljujući Amerikancima, pa je uložio napor i prestao da se mršti.

Pariz – *njegov* Pariz – preplavili su ti bučni došljaci. Naravno, bila je to posledica Velikog rata. Ti razmetljivi američki vojnici koji su se hvalili da su spasli stvar – mada su se pojavili tek u predvečerje, ne u zoru – odlučili su da bolje upoznaju *gay Paree** koji su videli tek površno i izazovno samo prilikom

* Fraza *gay Paree* značila je u to doba „veseo, bezbrižan Pariz“. Mjuzikl Kola Portera *Can-Can* (1953) sadržao je pesmu pod naslovom „*Who said gay Paree?*“ (Prim. prev.)

odsustava. Sada su stizali u velikom broju, dovodili svoje žene i zauzimali kafee, naručivali kafu uz ručak – apsurdno! – i pili apsint dok ne bi obnevideli. Pričali su, uvek su pričali, čak i sa strancima. „Zdravo“, rekao je jedan od njih mladiću koliko juče kada je seo na stolicu pored njega u kafeu i požalio se da je mala. „Ja sam Bad. A kako se ti zoveš?“

Mladić mu, razume se, nije rekao. Kakva on posla ima s tim Amerikancem? Nikada nije razumeo neodoljivi nagon Amerikanaca da svuda obznane svoje prisustvo. Šta se to koga tiče?

Više od svega Parižani su jednostavno želeli da ih ostave na miru. Da ih prepuste njihovom bolu jer *oni* su umirali i imali gubitke. Bili su naročito kivni na američke mladiće jer je 1923. u Francuskoj ostalo malo ljudi mlađih od šezdeset godina.

Ali Amerikanci nisu hajali za to; osmehivali su se svojim širokim belozubim osmesima, mahali krupnim šapama punim franaka i nisu prestajali da se oduševljavaju kako je sve jeftino. Njihova prava poruka je glasila: mi u stvari nismo saveznici, bolji smo od vas.

Ali mladić – zvao se Klod Ozelo – progutao je svoj gnev i netrpeljivost jer su mu sredstva za život zapravo zavisila od tih trijumfalno veselih stranaca koje su brodovi nastavljali da izbacuju na obalu u Kaleu i koje je Sena donosila u Pariz kao smeće.

„Mogu li da vam pomognem?“ On se uputi ka bučnoj Amerikanki koja mu je mahala rukom preko hola.

„Da, hvala, mister...?“

„Ozelo. Mesje Ozelo. Tu sam da se postaram za sve vaše potrebe.“ Uz lak naklon on dotače na sakou mesinganu pločicu sa imenom koja je otkrivala i njegov visok položaj u *Kleridžu: asistent direktora*.

„Uuu, cakani, vi ste prva liga, je l' da?“ Ona laskavo zatrepeta gledajući ga, ta drska žena u svojim tridesetim, oceni Klod uvežbanim okom; zapravo u poznim tridesetim. Puder joj se

uvukao u bore na licu, a karmin na njenim usnama kjupi lutkice* bio je suviše crven za njen ten. Bila je plavuša – prirodna, učinilo se Klodu. Visoka i širokih ramena i umotana u krzno i nakit, podsećala je na otrcanu božićnu jelku.

„Oh, Perl, bila si u pravu! Ovo je famozno, apsolutno famozno!“ Još jedna nasrtljiva Amerikanka! Prigušujući uzdah, Klod se okrenuo da je pozdravi, a neiskren profesionalni osmeh već mu se obrazovao u uglovima usana. Ali ova žena ga je tamo zamrzнула. Nešto mu je popustilo u grudima i prvi put u životu upitao se nije li on, Klod Ozelo, pogođen Kupidonovom strelom.

Jer žena koja mu je prilazila ruke ispružene na onaj samouveren američki način bila je najlepša koju je ikada video. I ona je bila plavuša – mada je Klod podozrevao da ta boja potiče iz boce, ali kakve to veze ima kada joj savršeno pristaje? Imala je krupne blistave oči, a toj kombinaciji – plavuša sa smeđim očima – Klod nikada nije mogao da odoli.

Ali nisu samo boje osvojile njegovo srce; bio je tu njen osmeh, tako bleštav, tako neusiljen. Bila je najmanje deset godina mlađa od svoje pratilje; rosa je još bila sveža na toj ruži američke lepote. Pored toga, bila je visoka – sve Amerikanke su tako visoke – pa je Klod morao da lako nakrivi glavu ne bi li sreo njen razigrani pogled.

„Je li ovo prvi put da nas posećujete, madmoazel?“

„Prvi put sam napustila Njujork. Ne mogu da verujem da sam zaista ovde!“ Kako dražesno! Ni trunke pretenzija na prefinjenost, što su pokušavali mnogi putnici prilikom prvog dolaska u Pariz. Ova mlada žena je jednostavno bila presrećna i nije marila da li to kogod zna.

„Onda ću se lično postarati da vam pokažem Pariz“, uzvрати on odlučivši to naprečac.

* Engl.: *Kewpie-doll* – brend lutaka koji je bio međunarodni hit dvadesetih godina prošlog veka. Mada im je popularnost s vremenom opadala, proizvodile su se do kraja veka. (Prim. prev.)

Kao asistent direktora hotela *Kleridž*, Klod Ozelo se nije libio da pokazuje Pariz lepim ženama; smatrao je to jednom od privilegija svog položaja. Štaviše, ako bi bio mučno iskren, morao bi da prizna da je došlo do malog... nesporazuma... između jedne lepotice i njega, i to koliko prošlog meseca; nesporazuma koji je doveo do toga da je ta lepotica napustila hotel uveravajući sve i svakoga da je Klod odgovoran za njene troškove. Poslovna transakcija o kojoj razumljivo nije bilo ni reči tokom ponoćnih večera u Maksimu kada se lepojka pokazala šarmantno podložna šampanjcu i Klodovom arsenalu laskanja ženama.

Prirodno – i prikladno – direktor hotela ga je izgrdio i opomenuo da ubuduće bude diskretniji.

Diskrecija! Da, bilo je to zgodno za jednog Francuza, naročito za one koji su iz rata izašli neozleđeni. Klodu je život spasla sreća jer je imao slabu bešiku, mali detalj o kojem je nerado govorio. Napustio je stražarsko mesto da se olakša, i dok je bio u grmlju, direktan pogodak artiljerijskog zrna sravnio je stražarsku kućicu sa zemljom. Za to je bio odlikovan – takve su životne slučajnosti! I tako je, za razliku od tolikih svojih prijatelja iz detinjstva, počeo da uživa u Parizu u kojem se činilo da na svakog telesno zdravog mladog muškarca dolazi pet lepих žena. „Klode“, rekao mu je otac nakon prvog suznog zagrljaja posle demobilizacije, „Klode, sine moj. Francuska je tvoja da je osvojiš, naša zahvalna nacija. Nemoj da propustiš tu priliku!“

I nije, *cher papa*.* Nije.

„Smem li da pitam pod kojim su imenima vaše rezervacije?“, upita Klod učtivo.

„Perl Vajt“, izjavi starija od dve Amerikanke.

„Ja se zovem Blanš. Ovaj... Ros, Blanš Ros“, reče mlađa sa sramežljivim osmehom i blagim oklevanjem kao da prvi put izgovara svoje ime.

* Fr.: dragi tata. (Prim. prev.)

Pratile su ga do recepcije, gde su mu predale svoje pasoše. On je pregledao pasoše i posle kratkog zadržavanja vratio ih obema.

„Ah, sve je u redu“, reče Klod i osmehnu se šarmantnoj madmoazel Ros. Pozvao ih je da se upišu u knjigu gostiju – potpis madmoazel Ros je bio vrlo živahan, zauzeo je čitava dva reda – i predao im dva ključa. Dok je jedan dodavao njoj, potrudio se da prstima dotakne ustreptale vrhove njenih rukavica i dozvolio sebi da ih tamo ostavi za trenutak pre nego što joj je – jednostavno nije mogao da se uzdrži! – poljubio dlan i uživao u njenom naglom iznenađenom uzdahu.

„Eto kako mi u Francuskoj pozdravljamo lepe žene.“

Klod pomilova svoje uredne male brkove, praktičnu dopunu jer mu lice još nije bilo sasvim sazrelo i nije pratilo razvoj njegove ličnosti.

„O, niste li malo *fresh*?“ Madmoazel Ros mu se osmehnu, a obrazi joj se bajno obliše rumenilom. Imala je uobičajen američki mejkap: usne našminkane kao uska traka, lažni mladež nacrtan olovkom na jednom obrazu. Zlatna kosa joj je bila modelovana u bob frizuru i nosila je novu dugačku haljinu koja je šivena da prikrije grudi i ističe nizak struk – to je, izgleda, bilo poznato kao „flaper stil“ – mada su u slučaju madmoazel Ros njene bujne grudi zatezale tkaninu na vrlo privlačan način.

„*Fresh*?“ Na Kloda je bio red da se iznenadi jer se ponosio svojim znanjem engleskog jezika. Ali ta reč mu je bila nepoznata u ovom kontekstu. „Kao breskva?“

„Kao *masher*.“*

Klod zbunjeno odmahnu glavom; lice mu se zajapurilo pošto je primetio da mlada žena uživa da ga zadirkuje.

„*A rake*.“

„Grabulje?“

„Kao Valentino – čuli ste za njega?“

Ah – Klodovo lice se razvedri. Da, naravno, gledao je Rudolfa Valentina u nekoliko filmova. Mesje Valentino je bio smešan

* Kuhinjska alatka za gnječenje, recimo krompira. (Prim. prev.)

čovjek sa suviše zuba i prevrtao je očima, ali izgleda da je bio neodoljiv za lepe žene. Dakle, bio je to kompliment.

„Rudi nije *masher*“, * reče ona druga žena – Perl – prezrivo. „On je *queer*.** Svi u Holivudu to znaju.“*** Klod se ukoči; kakav rečnik.

„Slušajte Perl“, uveri ga Blanš i stavi toplu šaku na njegov biceps – Klod se postara da napregne mišić ispod svog sivog, usko ukrojenog sakoa s tankim prugama. „I Perl je filmska zvezda. Gledali ste je, zar ne? U *Opasnostima Poline*? Ona je Polina. Od krvi i mesa!“

Nije čuo za Perl Vajt – Polinu – ali razume se, pretvarao se da jeste. Ali kako je moguće da je ta nepristojna žena – ona je odista posegnula u svoju bluzu tu, nasred hola hotela *Kleridž* – neka filmska zvezda? Klod Ozelo je bio sumnjičav.

„Naravno“, obratio se šarmantnoj madmoazel Ros. „Gledam mnogo američkih filmova, oni su vrlo popularni u Francuskoj. Madmoazel Glorija Svanson je mnogo puta odsedala ovde, u hotelu *Kleridž*“, i on se ponosno isprsi jer je madmoazel Svanson odista bila glamurozna i u hotelskom holu *Kleridža* bilo je mnogo njenih novinskih fotografija.

„Glorija?“, frknu Perl. „Ta mala ništarija. Samo vešalica za haljine ako mene pitate.“

„I ja ću biti filmska zvezda“, poveri se Blanš sramežljivo oborivši glavu; obrazi joj se zarumeneše kao da ni sama ne može da poveruje u to. „Zato smo ovde u Parizu. Da snimamo filmove!“

„Ah.“ Klod nije imao izbora; užasnua se. Filmska zvezda? Ne, to je potpuno neprihvatljivo; mada se Kleridž ponosio što

* U ovom značenju muškarac koji agresivno pokušava da se približi ženama. (Prim. prev.)

** Tj. peško, homić. Dvadesetih godina prošlog veka bila je to pogrdna reč za homoseksualce. (Prim. prev.)

*** Za ljubitelje kurioziteta: nema podataka da je Perl Vajt ikada posećila Holivud (mada ima zvezdu na Stazi slavni na Holivudskom bulevaru). Sve svoje filmove snimala je na Istočnoj obali, naročito u Nju Džerziju. (Prim. prev.)

filmske zvezde krasi njegov hol, te zvezde – naročito one koje su želele da to postanu – bile su ispod ranga asistenta direktora hotela *Kleridž* čije su aspiracije bile veće. Filmske zvezde su vapile za publicitetom i bile su spremne na svakojake ludorije – kao što je kupanje u fontanama i svlačenje u noćnim klubovima – ponašanje koje je Klod smatrao vulgarnim i prostačkim.

Ali grudi madmoazel Ros dizale su se krajnje zavodljivo, a dah joj se ubrzao; svilene trepavice su joj gotovo doticale obraze, bile su tako dugačke.

„Ne moram da počnem odmah. Trebalo je da se ovde sretne s nekim, ali moj – moj prijatelj – odložio je to za nedelju dana.“ Madmoazel Ros diže zgužvani telegram umazan suzama, a zatim ga vrati u džep kaputa kao da ga se stidi.

„Nedelju dana?“ E to je već bila dobra vest. Nedelja dana je bila savršena – oročena. Bez nejasnoća, bez uzdaha u poslednjem trenutku, bez drhtaja i zbunjenog oklevanja, izjavila je: „Možda bih mogla da produžim boravak...“

„Dozvolite mi da vam pokažem Pariz“, predloži Klod još jednom potiskujući antipatiju prema filmskoj industriji ili bar prema ovoj njenoj određenoj predstavnici. „Ovo je vaša prva poseta i nema ničega što bih radije učinio od toga.“

„Pa, nisam sigurna...“

„Oh, hajde, Blanš. Uživaj dok on ne dođe!“

Ah! Bio je to „on“. Odsutan nedelju dana.

Klod se ponovo osmehnu.

„Pa onda, kô bog, bilo bi to prima.“ Madmoazel klimnu sa ozarenim osmehom. „Umirem da vidim Pariz.“

„Da počnemo.“ On zapucketa prstima – pomalo teatralno i nekarakteristično za njega, ali sada neodoljivo – i dozva nosače da preuzmu gomile kofera i ručnog prtljaga koji su žene dovukle sa sobom. Nikada nije razumeo zašto Amerikanci nose toliki prtljag; u svakom slučaju, odevali su se užasno, a ovde u Parizu mogli su da vrlo jeftino kupe mnogo finije kreacije.

Klod popravi kravatu, pozva žene da ga prate i povede ih kroz hol hotela *Kleridž* ponosan na činjenicu što su upravo jutros oprani svi lusteri, što su kante za smeće pražnjene svakog sata, a mesingani prekidači za svetlo polirani svaka dva sata. Pokazao je ženama gde je salon za dame; kratko je zastao pored američkog bara punog bučnih gostiju koji su slušali jednu pevačicu što je sentimentalno tulila neku glupavu pesmu, nešto o rastanku sa osobom neodređenog pola po imenu Tutsi. Pritisnuo je dugme pozlaćenog lifta i rekao liftboju da ih odveze na najviši sprat.

Kada su tamo izašli, poveo je žene niz hodnik prekriven tepihom – vakuumski čišćen dvaput dnevno; bio je zadovoljan što vidi sveže, još netaknute tragove – dok nisu stigli do njihovog apartmana; otvorivši vrata zlatnim glavnim ključem, izmaknuo se i pustio gospođice da uđu prve.

„Sveca mu, Perl!“ Blanš pljesnu rukama i poče da skakuće gore-dole tako dražesno i veselo da je Klod poželeo da je zagrlji tog časa i na licu mesta; žudeo je da zadrži tu zadivljenost, da je privije uz svoje ne manje zadivljeno telo. Teško progutavši knedlu, uključio je osvetljenje da im pokaže apartman u svoj njegovoj raskoši. S profesionalnom uzdržanošću otvorio je vrata kupatila i objasnio im kako da koriste slavine – izbegavši bide jer, na kraju krajeva, nije pristajalo jednom džentlmenu da to pokazuje. Klod je obema – Perl Vajt je bila znatno blaziranija od svoje prijateljice, koja je svoje ushićenje izražavala božanstvenim „oh“ i „ah“ – pokazao i svetleću dugmad pored svakog kreveta kojom su mogle da dozovu odgovarajuću pomoć: sobarice, čistače cipela, nekoga iz perionice i sobnu poslugu.

„I – *voila!*“ Dramatičnim pokretom razgrnuo je kitnjaste draperije da otkrije pogled na Jelisejska polja u podnožju. Po običaju bila su bučna, karakteristično haotična; kola su trubila, gomile turista se dovikivale, smejale se, fotografisale glomaznim četvrtastim foto-aparatima. Kafei na trotoarima bili su prepuni ljudi sabijenih za malim stolovima i stolicama, tezge

sa suvenirima nudile su minijaturne modele Ajfelove kule, male crveno-belo-plave francuske zastave i jeftine beretke, psi su lajali, vlasnici restorana su mahali jelovnicima mameći prolaznike. Iz svih tih razloga Klod nije voleo Jelisejska polja i izvinio bi se zbog tih nedoličnih pojava da Blanš Ros nije iznenada ciknula od zadovoljstva.

„Oh! Oh, veličanstveno! To je kao Tajms skver, zar ne, Perl? Samo mnogo bolje. Vidi... je li to Ajfelova kula?“

„*Oui*, madmoazel, jeste.“

„A ono tamo – šta je to?“

„Trijumfalna kapija izgrađena u slavu Napoleonove pobjede kod Austerlica.“

„A ono?“ Dražesna američka flaperka je otvorila prozor i opasno se nagnula preko ivice. Klod pohita da je zgrabi uhvativši je oko struka – zabrinuo se za njenu bezbednost, rekao je sebi dok je obuhvatao taj vitki torzo i osećao kako joj se čvrsto, zrelo meso zateže u njegovim rukama, kako upija mladu toplotu njenog tela koje se napajalo takvim nevinim oduševljenjem da mu je srce reagovalo na izuzetan način. Srce Kloda Ozela – ta robusna mašina do tada pouzdana i samim tim ni po čemu izuzetna – odazvalo se čudnim tihim šumom gotovo nalik na *pop* – prasak čepa za šampanjac. Mada su taj šum čule samo njegove uši, osetio je kako mu resice gore od zbunjenosti. Grublje nego što je trebalo Klod je uvukao madmoazel Ros u sobu i neceremonijalno je pustio. Uzdahnivši – dosta uzdrmano; umalo nije izvukao maramicu da obriše iznenada blistavo čelo, ali je podsetio sebe da je na dužnosti – ispravio je kravatu. Ne-potrebno, naravno, jer se nije pomerila. Ispostavilo se da mu je kravata mnogo pouzdanija od srca.

„To je bio Trg Konkord, madmoazel.“

„Oh, zovite me Blanš. Ako ovu nedelju provodite sa mnom, treba da se oslovljavamo po imenu, zar ne mislite tako?“

„Ako to želite.“ On klimnu glavom svestan da to zvuči ozbiljnije i zvaničnije nego što je nameravao, ali u tom času

nije sasvim gospodario svojim glasom. „Ja se zovem Klod, madmo... Blanš.“

„Savršeno.“

„Javiću vam se u sedam ako vam to odgovara? Postoji jedan sladak mali restoran na Monmartru i mislim da ćete uživati. Možemo tamo otići pešice, dan je tako topao.“

„Strava, Klode, to je strava!“

„A šta ja da radim?“, napući se Perl Vajt – luckasto pućenje za jednu ženu njenih godina.

„Oh, Isuse Hriste, Perl, zaboravila sam!“ Blanš se okrete Klodu s molećivim izrazom u krupnim smeđim očima.

„Ma ne mari“, nasmeja se Perl od srca. „Samo te zekim, Blanš. Ja već imam zakazan sastanak.“

Klod je verovao da ne uobražava što vidi izraz olakšanja na Blanšinom licu, pa je samo delimično suzbio iskeženi smeh kada se pozdravio s njima – još jednom poljubivši ruku madmoazel Ros – zatvorio vrata za sobom i vratio se svojim dužnostima. Uprkos tome što je u rukama još osećao vitak struk šarmantne gospođice, trebalo je poželeti dobrodošlicu i drugim gostima, zatim obavestiti noćnog menadžera o problemima koji su kao satni mehanizam iskrsavali u toku dana. Iz perionice su javili da se jedna presa polomila. Snabdevač im je poslao posteljину mada nije bila naručena. Šef kuhinje je otkrio da im za to veče nedostaje list iz Dovera i zapretio otkazom – treći put u poslednjih nedelju dana. Dva konobara u trpezariji nisu se pojavila, pa su dva pikola morala da budu unapređena. Gospođa Karter u predsedničkom apartmanu žalila se na bučne korake iznad glave uprkos činjenici što su joj ukazivali – iznova i iznova – da je ona na najvišem spratu. Klod se bacao na rešavanje tih problema s uobičajenom efikasnošću, istom onom efikasnošću s kojom je izvršavao svoje dužnosti u ratu. Uprkos nezgodi vezanoj za okolnost kako je preživeo, u službi se pokazao besprekorno. Klod nije spadao u one koji pate

od lažne skromnosti; znao je da je rođen da vodi, ne da sledi. Bio je kapetan na čelu bataljona i video je neke od svojih ljudi kako umiru oko njega; držao ih je dok su drhtavo napuštali ovaj svet; spuštao je svoje ruke – sada ih je gledao diveći se njihovoj belini, manikiranim koliko juče – spuštao je te iste neuprljane ruke u krv i govna i creva. Osećao je oštre krhotine kostiju koje vire iz mesa. A za preživljavanje – kakva besmislica, u stvari – jednostavno je nastavio da diše dok oni oko njega više to nisu mogli – dobio je *Légion d'honneur*.

Nije očekivao takvu počast samo zato što je vršio svoju dužnost.

Ambicija mu je bila da ima sopstveni hotel, ali još je bio mlad – dvadeset pet godina – i strpljiv. Dakle, zasad je asistent direktora hotela *Kleridž* – pristojnog hotela, da: tu su odsedale mnoge američke zvezde i manja aristokratija. Bio je možda suviše prometan i običan za njegov ukus – na samim Jelisejskim poljima uvek punim pešaka, dok se pozadi pružala uska ulica načičkana džez klubovima koje je prezirao; sva ta bučna, nervozna muzika. Ali *Kleridž* je zasad bio fino mesto. Kasnije, međutim... Ali morao je da naporno radi i napreduje, da upozna posao spolja i iznutra pre nego što počne da pomišlja da se osamostali. A da bi to učinio, Klod je usmerio pažnju na jedan drugi hotel.

Hotel u klasi za sebe: *Ric* – oh, i samo ime izazivalo je u njemu mali drhtaj uzbuđenja. Što se nije mnogo razlikovalo od uzbuđenja koje je u njemu izazivala lepa plavuša po imenu Blanš Ros.

Pogledavši spisak dežurstava u svojoj kancelariji, Klod je bio vrlo zadovoljan što je vlasnik *Kleridža* mesje Marke na poslovnom putu dve nedelje. Mogao je lako da uskladi svoj raspored da se prilagodi njenom. Jedna divlja romansa – večera na Monmartru, uobičajena šetnja duž Sene, ručak u vrtovima Pale-Roajala, piknik u Bulonjskoj šumi – kupiće joj neku malu sliku na nekoj tezgi pored Bogorodičine crkve; to je neizostavno